

Phẩm 7: XỨ PHƯƠNG TIỆN BỒ ĐỀ VÔ THƯỢNG

Thế nào là Bồ-đề? Lược nói có hai thứ đoạn và hai thứ trí, đó gọi là Bồ-đề. Hai thứ đoạn nghĩa là đoạn chướng phiền não và đoạn chướng trí. Hai thứ trí nghĩa là trí đoạn chướng phiền não, lia cấu đạt thanh tịnh, tất cả phiền não không còn tương tục và trí đoạn chướng trí, tất cả đối tượng được hiểu biết không chướng ngại.

Lại nữa, trí thanh tịnh, Nhất thiết trí, trí vô ngại, diệt tất cả tập khí phiền não, thanh tịnh sáng suốt, đoạn dứt rốt ráo, đấy gọi là Bồ-đề vô thượng. Trí đoạn trừ rốt ráo tất cả tập khí phiền não, gọi là trí thanh tịnh. Trí đối với tất cả giới, tất cả sự, tất cả chủng, tất cả thời, đều không ngại, đó gọi là Nhất thiết trí.

Giới có hai thứ là thế giới và giới chúng sinh. Sự có hai thứ là hữu vi và vô vi. Như thế sự hữu vi, vô vi có vô lượng thứ phân biệt: Phân biệt tự tướng sai biệt, phân biệt tổng tướng sai biệt, phân biệt nhân quả, phân biệt giới, phân biệt nẻo, cõi, phân biệt thiện, bất thiện, vô ký. Thời tức có ba thời: Thời quá khứ, hiện tại và vị lai. Như vậy, biết tất cả giới, tất cả sự, tất cả chủng loại, tất cả thời, đấy gọi là Nhất thiết trí.

Không nhờ phương tiện, phát tâm liền biết, đối với tất cả pháp, hiểu rõ không ngăn ngại, đấy gọi là trí vô ngại.

Lại nữa, một trăm bốn mươi pháp bất cộng và trí vô tránh, nguyện trí, vô ngại biện của Như Lai, đấy gọi là Bồ-đề vô thượng. Một trăm bốn mươi pháp bất cộng của Phật là ba mươi hai tướng đại nhân, tám mươi vẻ đẹp theo hình, bốn trí vô ngại, nhất thiết chủng thanh tịnh, mười lực, bốn vô úy, ba niệm xứ, ba bất hộ, đại bi, pháp không quên, đoạn trừ các tập, nhất thiết chủng diệu trí. Các pháp Phật này, trong phẩm An lập sẽ nói rộng.

Bồ-đề vô thượng là đầy đủ bảy vô thượng, đối với tất cả Bồ-đề là tối cao vô thượng. Thế nào là bảy vô thượng? Một là thân vô thượng. Hai là đạo vô thượng. Ba là chánh vô thượng. Bốn là trí vô thượng. Năm là thần lực vô thượng. Sáu là đoạn vô thượng. Bảy là trụ vô thượng. Như Lai có ba mươi hai tướng trang nghiêm thân Ngài, gọi là thân vô thượng. Như Lai tự độ, độ người, cứu độ rất nhiều, thương xót thế gian, đem lợi ích an lạc cho chư Thiên và người đời, đó gọi là đạo vô thượng. Như Lai là bậc vô thượng, vô đẳng, thành tựu bốn chánh chân: chánh giới, chánh kiến, chánh oai nghi và chánh mạng, đó gọi là chánh vô thượng. Như Lai là bậc vô thượng, vô đẳng, thành tựu bốn trí vô ngại: Pháp vô ngại,

nghĩa vô ngại, từ vô ngại và lạc thuyết vô ngại, đó gọi là trí vô thượng. Như Lai là bậc Vô thượng, Vô đẳng, thành tựu sáu thần thông, như trước đã nói, đó gọi là thần lực vô thượng. Như Lai là bậc Vô thượng, Vô đẳng, thành tựu hai đoạn là đoạn tất cả phiền não tập khí và đoạn chướng trí, đó gọi là đoạn vô thượng. Như Lai là bậc Vô thượng, Vô đẳng, với ba chủng trụ, trụ nhiều trong đó là Thánh trụ, Thiên trụ, Phạm trụ, đó gọi là trụ vô thượng. Chánh thọ Không, Vô tướng, Vô nguyện, Diệt tận, gọi là Thánh trụ. Bốn thiền, bốn định vô sắc, gọi là Thiên trụ. Bốn tâm vô lượng gọi là Phạm trụ. Như Lai trụ trong Thiên trụ, Như Lai trụ trong bốn pháp Thánh trụ, trụ trong Tam-muội Không và định Diệt tận. Trong Thiên trụ thì trụ nơi thiền thứ tư, trong Phạm trụ thì trụ nơi đại bi. Vì thế Như Lai ngày đêm sáu thời thường dùng Phật nhãn quán sát thế gian, người nào nên độ, chưa khởi thiện căn, thì Như Lai sẽ khiến khởi, cho đến người nào đáng đắc quả vô thượng, Như Lai sẽ kiến lập, đó gọi là trụ vô thượng. Thân vô thượng gọi là đại trượng phu. Đạo vô thượng gọi là đại bi. Chánh vô thượng gọi là đại giới, đại pháp. Trí vô thượng gọi là đại tuệ. Lực vô thượng gọi là đại thần thông. Đoạn vô thượng gọi là đại giải thoát. Trụ vô thượng gọi là đại trụ, đa trụ.

Lại nữa, Như Lai có mười thứ danh xưng công đức, tùy niệm công đức. Những gì là mười? Như Lai, Ứng Chánh Đẳng Giác, Minh Hành Túc, Thiện Thệ, Thế Gian Giải, Vô Thượng Sĩ, Điều Ngự Trượng Phu, Thiên Nhân Sư, Phật Bà-già-bà. Chẳng phải chẳng như thuyết nên gọi là Như Lai. Do được tất cả nghĩa, phước điền vô thượng, nên được cúng dường, đấng gọi là Ứng. Như hiển bày đệ nhất nghĩa, nên gọi là Đẳng Chánh Giác. Ba minh, như Khế kinh đã nói. Hành là chỉ quán đầy đủ, nên gọi là Minh Hành Túc. Đệ nhất tiến lên, vĩnh viễn không còn trở lại gọi là Thiện Thệ. Biết thế giới, giới chúng sinh, tất cả loại phiền não và thanh tịnh, gọi là Thế Gian Giải. Đệ nhất điều phục tâm, trí phương tiện thiện xảo, tất cả thế gian chỉ có một trượng phu, gọi là Vô Thượng Điều Ngự Sĩ. Bốn thứ trí chân thật là nghĩa pháp chân thật, chỉ rõ về bất liễu nghĩa, nương nhất thiết nghĩa, tuyên thuyết rộng rãi, đoạn trừ hết thấy nghi, hiển bày chốn thâm diệu thanh bạch, là gốc của các pháp, chỉ dẫn tất cả các pháp, vì xả tất cả, thoát hết thấy khổ, là vị thầy diễn nói nghĩa pháp, thích đáng cho nhân thiên, đấng gọi là Thiên Nhân Sư. Tự nghĩa lợi ích, tự phi nghĩa lợi ích, tự phi nghĩa phi phi nghĩa lợi ích, đầy đủ tất cả chủng loại bình đẳng hiển bày, đấng gọi là Phật. (Ba tự này là thiện, bất thiện, vô ký). Phá trừ tất cả lực ma, gọi là Bà-già-bà. Hoặc trong

vô lượng kiếp không có một Đức Phật xuất thế. Hoặc trong một kiếp có nhiều Đức Phật ra đời. Nơi mười phương vô lượng thế giới, có vô lượng vô biên A-tăng-kỳ Đức Phật xuất hiện ở đời. Vì sao? Vì nơi mười phương thế giới có vô lượng Bồ-tát, đều phát đại nguyện. Nếu một Bồ-tát, ngày như thế, phần như thế, tháng như thế, năm như thế phát tâm Bồ-đề, tất cả Bồ-tát cũng lại như vậy. Tức ở trong ngày nầy, phần nầy, tháng nầy, năm nầy phát tâm Bồ-đề, đồng một oai nghi, đồng một khả năng, đồng một phương tiện, tất cả Bồ-tát cũng lại như vậy. Một thế giới có vô lượng Bồ-tát, đồng nguyện, đồng chí, đồng giới, đồng nhãn, đồng tinh tấn, đồng thiên định, đồng trí tuệ, huống gì là mười phương vô lượng thế giới, mỗi một thế giới có vô lượng vô số Bồ-tát. Không có hai Bồ-tát đồng nguyện, đồng hành, ở một quốc độ đồng một lúc thành Phật, huống chi là vô lượng đồng một lúc đều thành. Lại nữa, hết thấy Bồ-tát nhất thời đồng hành lần lượt thành Phật, thì đây cũng không đúng, cũng không phải một vị thành, còn lại đều không thành. Vì thế nên mười phương vô lượng thế giới, tùy vào chỗ tịnh “không”, nơi không có Phật, thì Bồ-tát đồng hành mỗi một thành Phật, vì thế nên vô lượng thế giới có vô lượng Phật.

Không một thế giới có hai Đức Phật xuất hiện. Vì sao? Vì Bồ-tát nơi đê dài sinh tử khởi nguyện và phương tiện như vậy: Ta nên ở chỗ không có pháp Phật, nói rộng chánh pháp, điều phục chúng sinh, giúp họ thoát các khổ, nhập nơi Niết-bàn, đê dài sinh tử như vậy, nuôi dưỡng đại nguyện lớn dần, thâm nhận chánh đạo, quả đại nguyện thành. Vả lại, một Như Lai có thể ở trong tam thiên đại thiên quốc độ làm được tất cả Phật sự, nếu Đức Phật thứ hai ra đời cũng không lợi ích gì. Lại nữa, trong một thế giới, một Đức Phật ra đời, có thể khiến chúng sinh tự sự tùy thuận quyết định siêng năng tu tập. Vì sao? Vì chúng sinh khởi niệm, tất cả thế giới chỉ có một Như Lai, giáo hóa khắp rồi sẽ nhập Niết-bàn. Lại không có Phật, có thể khiến chúng ta tu hành phạm hạnh, nghe nhận chánh pháp. Nghĩ rồi nhanh chóng thực hành, thuần tu tinh tấn, hành trì phạm hạnh, nghe nhận chánh pháp. Nếu nhiều Đức Phật thì không nhanh chóng siêng năng tu hành, vì thế nên nói trong một thế giới chỉ có một Như Lai, chúng sinh sẽ tự quyết định siêng tu.

Tất cả Như Lai đều bình đẳng không sai khác, chỉ trừ bốn việc: Một là thọ mạng. Hai là danh xưng. Ba là chủng tánh. Bốn là sắc thân. Chỉ có bốn việc nầy là có tướng sai khác, không có công đức nào khác, cũng không có nữ nhân đắc Bồ-đề vô thượng. Vì sao? Vì Bồ-tát ở trong A-tăng-kỳ kiếp đầu đã xả thân nữ, cho đến ngồi nơi gốc cây Bồ-đề

không thọ thân nữ. Vì tất cả người nữ tánh nhiều phiền não, gây tạo trí ác, không thể do phiền não trí ác mà có thể chứng đắc Bồ-đề vô thượng.

Như vậy, Bồ-đề vô thượng có vô lượng nghĩa, nêu tóm tắt thì gồm có: Nghĩa tự tánh, nghĩa vô thượng, nghĩa danh xưng công đức, nghĩa tùy niệm công đức, nghĩa kham năng, nghĩa tối thắng, thảy đều như trên đã nói, nên biết đều là chân thật.

Lại nữa, bất tư nghì vượt qua các tư nghì, vô lượng vô biên công đức đầy đủ, vượt quá lên trên tất cả Thanh văn, Phật-bích-chi, nên gọi là Chánh đẳng Chánh giác Vô thượng, là tối thắng đệ nhất, không gì sánh kịp, không gì cao hơn.
